

BROKILON

Jan Kotouč, Lucie Lukačovičová

**VZESTUP
ČESKÝCH ZEMÍ**

Copyright © 2026 by Jan Kotouč & Lucie Lukačovičová

Cover © 2026 by Tomáš Flak

Maps © 2026 by Jana Šouflová

For Czech Edition © 2026 by Robert Pilch – Brokilon

ISBN 978-80-7456-661-5

Jan Kotouč

Lucie Lukačovičová

Vzestup českých zemí

Nakladatelství BROKILON
PRAHA
2026

Jan Kotouč v nakladatelství Brokilon

Cyklus České země (základní řada)

1. Nad českými zeměmi slunce nezapadá
2. Ofenzíva českých zemí
3. Spojenci českých zemí
4. Bitva o české země

Cyklus České země (samostatné knihy)

Hrdinové českých zemí (antologie)

V tajné službě Koruny české

Velká bouře v českých zemích (s Lucií Lukačovičovou)

1. Velká bouře v českých zemích
2. Vzestup českých zemí
3. Dědic českých zemí *

Cyklus Centrální impérium

1. Hranice impéria
2. Císař v exilu
3. Obránci civilizace
4. Odkaz Protektorů

Cyklus Centrální impérium: Omega

1. Komanda Omega
2. Expanzní sektor

Cyklus Sektor Hirano

1. Pokračování diplomacie
2. Tristanská občanská válka
3. Volání do zbraně *
4. Na prahu čistce *
5. Bitva o Sinaj *
6. Simeral v plamenech *
7. Cíl: Kasimir *

Mimo cykly

Strnadův efekt

Válečné hry (povídky)

* připravujeme

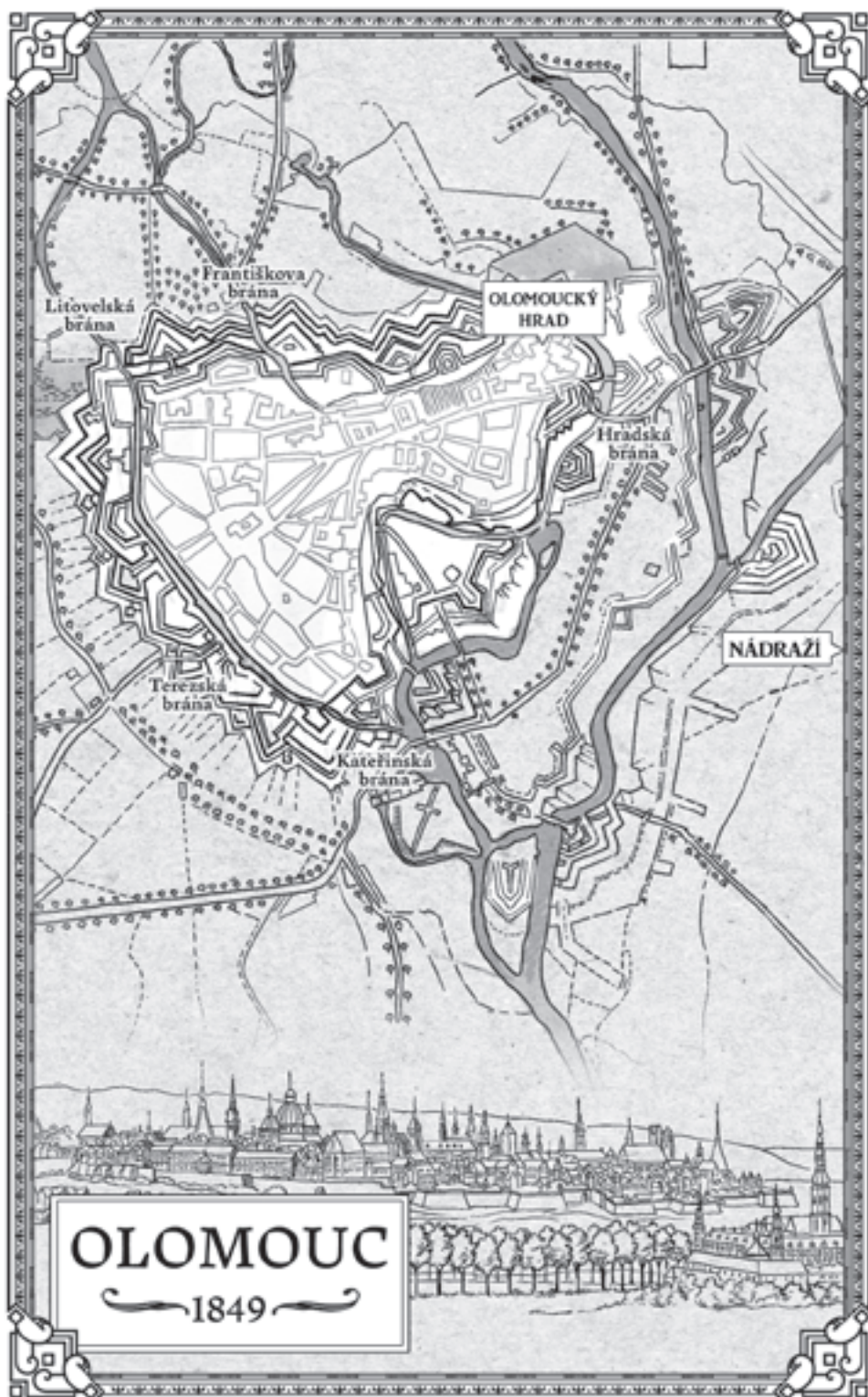
www.jan-kotouc.cz

lucie.lukacovicova.cz

www.brokilon.cz

www.facebook.com/brokilon

Tento román věnujeme
našim matkám – Ivaně Dirk Lukačovičové
a Nataše Krempové –, které nám ukázaly cestu mezi hvězdy
a poštuchují nás pořád dál.

OLOMOUC

1849

Breslaw

Krakow

Ostrava

Vítkovice

Olomouc

Brno

Oslavany

Břeclav

Hohenau
an der March

WIEN

SEVERNÍ
DRÁHA
CÍSAŘE
FERDINADA

1849

Prolog

Sníh tál.

Příroda se probouzela.

Objevovaly se zbytky starého světa.

Dalibor Šár vedl za uzdu koně, který nervózně frkal, jako by si až moc dobře uvědomoval všudypřítomnou smrt. Šár ho konejšivě poplácával po šíji, ale oči měl upřené na tělo, které odhalil tající sních.

Mráz mrtvolu poměrně zachoval na dlouhou dobu a Šár tak viděl, že se jedná o velmi starého muže. Levou ruku měl zkroucenou, nejspíš následkem dávného zranění – rozhodně to nebylo nic, co by způsobila divá zvěř nebo něco podobného.

Přiklekl, aby tělo prohlédl. Vybavila se mu dávná práce hajného. Takhle v lese ohledával zvířata a zjišťoval, co je zabilo.

Hned u těla skrz námrazu vyrůstala první sněženka, jako by se příroda nějakým zvráceným způsobem snažila dát najevo, že ona bude žít dál, ať už se kolem ní děje cokoli.

„Myslíte, že ho někdo přepadl, pane hejtman?“ zeptal se muž v sedle, který se rovněž snažil utěšit neklidného koně, a Šár zavrhl hlavou.

„Ne, pane Borovský. Nemá na sobě žádné zranění, které bych viděl. Jako by prostě umrzl.“

Karel Havlíček Borovský se zachmuřil. „Obávám se, že tyto hrůzy ještě uvidíme mnohokrát. Mnohokrát jsme je už viděli.“

Šár na to nic neřekl. Sám přestal počítat, kolik těl spatřili, když kráčeli pomalu tajícím sněhem poslední dva týdny na cestě od Prahy do jižních Čech.

Národní aliance takhle vysílala posly po kraji celou zimu, když počasí dovolilo. Šířili zvěsti o sjednocených lidech českých zemí, kteří se na konci roku 1848 semkli, aby utvořili tento spolek, jenž zajistil prozatímní vládu a autoritu ve jménu rakouské monarchie.

Národní aliance vznikla jako nástroj přežití, když několik obrozenců, starostů a další inteligence spojilo síly, aby společně čelilo vojskům uzurpátora Sieglera, který okupoval Prahu a posílal své vojáky krást jídlo do celých Čech. Vojska aliance zpočátku čítala sotva pár set mužů, ale rychle se rozrostla v plnohodnotnou armádu, k níž se sjížděli dobrovolníci ze širokého okolí, a pod vedením Richarda Mělnického, který o sobě tvrdil, že je posledním z Přemyslovců, obsadila a osvobodila Prahu.

Během zimy se Národní aliance snažila ze zásob nashromážděných v Praze zásobovat celý kraj. Vysílala karavany eskortované vojskem, které vozily jídlo široko daleko. Podobné karavany často také doprovázeli přední vlastenci, členové českých národních spolků, kteří po krajích šířili zvěsti o Národní alianci.

Šár sám nevěděl, co si o tom všem má myslet. Tyhle řeči o národu a o češství považoval za věci velkých pánů. Rolníkovi na poli bylo jedno, kterému pánovi odevzdává desátek. A ten rolník ocenil spíš jídlo pro sebe a pro svou rodinu než zvěsti o obrození českého národa a jazyka.

To byl důvod, proč se nyní ocitli zde. Vraceli se z jedné zásobovací výpravy a Karel Havlíček řečený Borovský je doprovázel. Šár pochoopil, že tohle je známý pán, velice populární mezi lidem.

Smutnou pravdou však bylo, že Národní aliance nemohla být všude.

„Možná umrzl, pane hejtman?“ řekl o kousek dál jeden z vojáků, Nechanský. „Když se na něj ráčíte podívat, nemá ani kabát.“

„Možná, Nechanský, ale co dělal zrovna tady?“

Šár se narovnal a pokynul rukou. „Kde je to stavení, které hlásil Frankel?“

„Asi půl míle tímhle směrem, pane,“ řekl Nechanský. „Mohl přijít i z té vesnice.“

Šár zavrtěl hlavou. „Ne, vesnice je pár mil, tak daleko by nedošel. Podíváme se na ten statek.“

Chvilí přemýšlel, že se vyhoupne zpátky do sedla, ale pak si to rozmyslel a vedl koně za Nechanským a dalšími svými muži. Borovský jel krokem za nimi.

Měkký, napůl roztátý sníh křupal Šárovi pod nohama.

„Možná to stavení přepadli a muž utekl,“ nadhodil Borovský za Šárem a hejtman souhlasně zabručel.

„Je to možné. A pak tady umrzl. To by vysvětlovalo, proč neměl kabát.“

„Je to jedno ze smutných paradigmat nového světa,“ řekl Borovský.

Šár měl Borovského docela rád. Sice ho neznal jako novináře a nelíbilo se mu, jak si libuje v používání složitých slov, ale zároveň věděl, že se Borovský osobně účastnil bojů na barikádách loni v listopadu, když Praha povstala proti Sieglerovi. Nebál se ušpinit si ruce. Během jejich cest také trval na tom, aby Šár prozkoumal vše, co bude považovat za vhodné. Na rozdíl od jiných chytrých pánů nevnímal Šára a jeho vojáky jako nějakou svoji eskortu.

Ted' musel Šár uznat, že měl pravdu. Všechno tohle zlo přinesla Velká bouře. I před ní se někdy stalo, že byla neúroda. Krutá zima, suché léto. Šár sám rovněž až moc dobře věděl, že přicházejí války a ty jsou nevyzpytatelné.

Jenže Velká bouře všechno jaksi vyplavila na povrch. Na konci května 1848 se trásla země, oblohu křižovaly blesky větší, než kdokoli pamatoval. A opravdu to byla bouře. Trvala několik dnů a nejenže zvedla koryta řek a během léta zničila úrodu, ona také vymazala kusy pevniny.

Šár netušil, co to všechno znamená, ale po své zimní cestě na sever věděl, že voda nyní sahá až k Drážďanům. A tam normálně nedosáhla ani největší povodeň. Od jiných lidí zase slyšel, že daleko v Uhrách, za Prešovem, je najednou moře, jako kdyby někdo prostě uřízl kus pevniny. Šár v minulosti bojoval ve Španělsku v karlistické válce a zaslechl zvěsti, že celé Španělsko je nyní odděleno od zbytku Evropy. Jako by ho uštíhli.

Takhle děsivé změny lidé nezažili nikdy v historii. A okamžitým následkem byl pád vlád a nepokoje po celé Evropě. V habsburské monarchii zahynula vláda a císař. Poslední zprávy ještě před zimou hovořily o tom, že vláda nyní sídlí v Grazu, ale přes zimu nepřišly žádné novinky. Uzurpátora Sieglera sice do Prahy původně poslali přeživší mocipáni, ale on začal rychle jednat na vlastní pěst a zatoužil se sám stát novým císařem.

Šár došel krokem ke stavení a pohled na ně přerušil tok jeho myšlenek.

Kolem spatřil prázdnou ohradu pro dobytek a pod tajícím sněhem nejspíš ležela políčka.

Nejvíce se však Šár zarazil, když spatřil plačícího mladíka v modré uniformě Národní aliance, sedícího na zápraží stavení. Poznal Káju Hartmana, chlapce z jeho vesnice, který se přidal k vojsku ve stejnou dobu jako Šár. Kája měl za sebou teprve patnáct zim, a ačkoli se z něj v posledním půlroce stal dobrý voják, pořád se díval na svět s jistou dětskou nevinností. Šár se ho snažil stále chránit před ošklivějšími tvářemi války a bídy. Bitva nebyla ve válce nikdy tím nejhorším.

Teď bylo jasné, že Káju uchránit jen tak nemohl.

Šikovatel Frankel seděl vedle plačícího mladíka a věcně, prakticky mu radil:

„To je v pořádku chlapče, jenom breč. Breč. Dostaň to ze sebe. Tvoje tělo se s tím takhle vyrovnává, nebraň se tomu.“

Vstal, když spatřil Šára. Kája se pokusil zvednout také, ale Frankel ho zatlačil, ať dál sedí.

„Co se tu stalo, Frankele?“

„Pane hejtman, chalupa je prázdná, ale zemřela tam rodina. Tady mladý Hartman to viděl a... Pan hejtman dobře ví, že voják může projít stovkami bitev a ta sto první ho zlomí. Hartman bude v pořádku, pane. Jenom se musí vzpamatovat.“

Šár se na chvíli podíval na sedícího Káju a potom prošel dovnitř.

Za ním sesedl Borovský a následoval ho. U nosu měl připravený kapesník.

Těla však byla stejně zmrzlá jako venku. Možná původně měli dřevo do kamen, ale to jim došlo. Byli mrtví už nějakou dobu.

Leželi v posteli, společně. Vypadali, že se objímají.

Větší tělo patřilo ženě. Kolem měla dvě děti, tiskla je k sobě pod velkou peřinou, ze které jim koukala jen ramena.

Nebylo to to nejhorší, co kdy Dalibor Šár viděl, ani zdaleka ne. Jenže ta zdánlivá banálnost, samozřejmost, řála do živého.

„Za stavením je čerstvý hrob,“ řekl Frankel. Byl to velký chlap se zlomeným nosem, starší než Šár, a jen tak něco s ním neotřásl, ale i jeho hlas se teď lehce chvěl. „Hodně malý. Asi dětský.“

Ani Borovský neměl co říct.

Šár ten výjev viděl před očima.

Mrtvý starý muž nepochybně nebyl manželem té ženy. Spíš otcem nebo tchánem. Dlouhá léta byl zmrzačený. Manžel a otec dětí byl pryč. Možná zahynul rukou banditů, nebo se prostě nevrátil. Jídla bylo zoufale málo. Možná byl statek vypleněný, možná zvířata prostě uhynula.

Jedno dítě pohřbili. Potom se stařík rozhodl neoslabovat rodinu, neujídat z posledního. Dcera by ho samozřejmě nepustila, a tak nejspíš čekal, až usnou, a vypravil se sám bez kabátu ven do sněhu. Ušel docela dlouhou cestu, než padl vysílením a mrazem. Obětoval se pro vnoučata.

Matka se jen objímala se svými dětmi pod jednou peřinou. Zřejmě jim ke smrti dopomohl i mráz. Hlady by nejspíš nezemřeli všichni najednou.

Poslední okamžiky trávili společně. Šár to nebyl schopný považovat za milosrdenství. Jeho žena i vlastní dvě dcery také byly

v posledních okamžicích spolu s ním, a milosrdenství to rozhodně nebylo. On ani ze své tragédie nemohl vinit Velkou bouři. Jeho rodina umřela na tyfus ještě předtím.

Nic nemělo vyšší smysl.

Byla tu jen smutná realita.

Svět se Velkou bouří opravdu změnil.

Ale zároveň zůstal stejný.

1.

„Sed' v klidu.“

Šár se přes Julianino napomenutí ještě trochu ošil. Venku za oknem panoval jeden z prvních hřejivých jarních dnů. Do salonku v Julianině domě dopadalo dost světla, občas zvenčí dolehlo hrčení povozu a pokřikování ptáků, kteří přežili zimu. Praha se zdála být od hrůz v jižních Čechách nekonečně vzdálená, jako by mezi těmi dvěma místy vlastně nebyla žádná spojitost.

Juliana napěnila mýdlo a nanesla pěnu Šárovi na tvář. Potom se dala do práce s břitvou. Džbán, umyvadlo s ohřátou vodou a hrneček s mýdlem byly z jemného porcelánu a zdobil je modrý *Zwiebelmuster*, cibulový vzor. Vedle nich ležel čistý, měkký voňavý ručník.

Šár nemohl popřít, že v kombinaci s pohodlným křeslem je to fantastický přepych.

Zároveň si byl zatraceně dobře vědom, že ho právě holí žena, která zvládla podržnout velitele žoldnéřské kompanie jeho vlastní břitvou. Tedy, neptal se jí, jestli to bylo při holení...

Navzdory tomu na její opatrnou otázku, zda by nechtěl oholit, kývl.

Dotek jejích měkkých rukou byl příjemný a uklidňující. Rukou, které nemusely nikdy tvrdě pracovat, ale uměly hrát na klavír. A taky bodat a střílet; nejlépe, když to nikdo nečekal.

Věděl, že Juliana je někdo, kdo dokáže lhát, přetvařovat se a přesvědčovat stejně snadno jako dýchat. *Vypadat neškodně, a přitom šikovně hrát na druhý lidi jako cikán na housličky.*

Koutkem oka sledoval její soustředěný výraz. *Pohroma po Bouři z ní udělala dost záludný stvoření. Ale asi se není čemu divit.* Nedokázal si představit, že by taková byla sama od sebe už předtím. O to víc si cenil skutečnosti, že k němu je upřímná.

Šár si povzdechl a zavřel oči.

„Mnohem lepší,“ řekla Juliana polohlasně. Její modré oči se na něj soustředěně upíraly. Nespěchala, dávala si záležet. Měli teď určitě víc času, než kolik mu běžně zabralo holení.

Juliana opatrně táhla břitvou po jeho kůži. Byla to tak klidná a důvěrná chvíle, až se trochu bál okamžiku, kdy skončí.

Šár si nemohl pomoci, myšlenky se mu neustále stáčely k Julianinu předchozímu životu. Zmínila se, že její muž žil ve Vídni a nejspíš zahynul; děti neměli. Vzpomínala na něj stejně jako Šár na svou zesnulou ženu?

Předtím se to zdálo být nepodstatné, ale Šár si uvědomil, že ho to teď vlastně zajímá. A jestli se jí chtěl zeptat, tak příhodnější okamžik hned tak nepřijde.

Počkal na chvíli, až Juliana oddálí břitvu od jeho líce.

„Je mi líto, že jsi přišla o manžela,“ podotkl zkusmo.

„Hm.“ Juliana jako by ho vnímala jenom napůl.

Šár zpozorněl. To „hm“ vlastně neznělo odmítavě ani smutně. Spíš lhostejně.

„To je v pořádku, já... on... neschází mi,“ řekla nakonec znepokojivě neosobním tónem.

„Nechoval se k tobě dobře,“ odvodil si Šár. Až vzápětí mu došlo, že to řekl nahlas.

„Choval se ke mně, jak uznal za vhodné.“ Juliana lehce trhla ramenem. „Nesnesl, když jsem neposlechla jeho příkaz, když jsem v něčem

zklamala jeho očekávání. Všechno muselo být dokonalé, podle jeho představ. Byl zkrátka náročný na své okolí.“

„Ale...?“ Šár nějaké to „ale“ očekával zhruba od jejího třetího slova.

„Ale často se stávalo, že jsem se v jeho představách nedokázala vyznat. Nezvládla jsem dost dobře odhadnout, co se po mně chce.“ Juliana stála bez hnutí a mluvila. Mluvila jako někdo, kdo právě zjistil, že zoufale potřebuje hovořit o něčem, o čem celé roky mlčel. „Často mi vytýkal, že jsem neschopná. Když jsem se ozvala, že jeho pokyny přece původně byly jiné, nebo že k pochybení došlo na jeho straně, řekl mi, že jsem blázen a pamatuju si to špatně. Věděla jsem, že bez něj nejsem nic. Bála jsem se chvíle, kdy přijde domů a něco se mu nebude líbit.“

Šár lehce nadzvedl hlavu. *Aby se ženská bála, kdy chlap vkročí do dveří...*

„Vztáhl na tebe někdy ruku?“ odvážil se zeptat.

„Kdepak, nikdy mě neuhodil. Nedalo se mu nic vytknout,“ upřesnila Juliana, pohled upřený do zdi. „Jen vyžadoval absolutní poslušnost. Na to měl přece právo. Ve společnosti mi tak okouzlujícího muže všichni záviděli.“

Šár se nepovažoval za nijak zvlášť citlivého člověka, ale tohle mu znělo jako peklo na zemi: být závislá na někom, kdo neustále mění nálady, názory a požadavky.

„Promiň, nechtěl jsem otvírat starý rány,“ zamumlal.

„To nic. Vlastně jsem ráda, že jsem ti to mohla říct.“ Usmála se a do tváře se jí vrátila barva. „A co je pryč, je pryč.“

Šára mimoděk napadlo, jestli je Juliana opravdu v pořádku, nebo se usmívá proto, aby uklidnila jeho.

„Drž, ať můžu dokončit holení,“ přetrhla záhy nit jeho myšlenek. „Ať neodejdeš se zarostlou polovinou obličeje.“ Její hlas zněl upřímně pobaveně.

„Dobrá, dobrá,“ zabručel a opřel se zpátky do křesla.

*

Šár se vydal za svými povinnostmi a Juliana zvolna uklízela džbán a umyvadlo. Služebnou momentálně neměla a nechtěla takovou práci nechat na starém majordomovi Veleslavovi.

Neřekla jsem toho příliš? strchovala se chvíli. Ale usoudila, že Šár není někdo, kdo by si o ní pomyslel, že je zbytečně ukňouraná plačka.

Vzala do ruky hrneček s mýdlem. *Jen ať je v klidu, ať ví, že mě přízrak Antonína Hýzrleho z Chodů zdaleka nestraší tak, jako se za ním plouží stín jeho mrtvé ženy. A dcer. Které měl všechny rád a všechny je musel pohřbít.*

Povzdechla si.

Šár je nejspíš nejblíží člověk, kterého mám, napadlo ji bezděčně. Cíleně odehnala z mysli vzpomínku na jasný podzimní den, kdy v klášteře v Kadani holila žoldáka Behrense. Tehdy si ještě netroufla ho zabít, bylo by to všem na očích. To až později.

Vůně mýdla jí najednou připadala štiplavá.

Svět se od minulého roku stihl důkladně obrátit naruby, ale Juliana se dokázala udržet naživu a nad vodou.

Zimu strávila v bezpečí svého domu v Praze. Šár bydlel jinde ve městě, společně s ostatními důstojníky Národní aliance. Občas se vídali. *Jsme přátelé? Jsme dva lidé, kteří si mohou být oporou a spolehnout se na sebe, když všechno ostatní selže?*

Juliana si cenila Šárovy důvěry víc, než by se kdy odvážila říct nahlas. Zároveň se k němu nechtěla upínat, veškeré životní zkušenosti ji od toho odrazovaly. I bez něj by rozhodně nebyla osamělá. Měla ve svém okolí dostatek lidí, které považovala za spojence. Od Agáty Mělnické až po Pavlínu Nechanskou, která žila převlečená za vojáka, tedy Pavla Nechanského. *Jenže spojenec je spojencem jen do okamžiku, kdy jím být přestane. Kdy už to pro jednu stranu není výhodné. Přítel s tebou zůstane, i když se všechno kolem zboří.*

Šár nebyl žádný lev salonů, žádný kavalír, co oslňuje společnost svým charismatem. Byl to prostě Dalibor Šár, který se svou obyčejnou postavou, unavenýma očima a neupravenými tmavými vlasy a strništěm, jež mu právě oholila, vyzařoval víc samozřejmě sebejistoty než pět jiných mužů dohromady.

Možná je tohle to, co mě na něm tak přitahuje. Nepřetvařuje se před nikým. Nepředstírá, že je něco, co není.

Slunce nabíralo sílu a zalévalo pokoj zlatým světlem. Všechno se zdálo být normální. Juliana si přitom velmi dobře uvědomovala, že dobýt Prahu a přečkat zimu byly jen první kroky v novém světě.

Pokud se všechno zboří, dokáže Šár neumřít? přemítala. *A dokážu stát při něm?* Ale vlastně ji nenapadalo nic na celém širém světě, co by ji přimělo to neudělat.

*

Jaroslav, syn Richarda a Agáty Mělnických, zaklepal na dveře matčiny pracovny a vešel, jakmile zaslechl tlumené: „Dále!“

Jaroslav se v zimě vrátil z Olomouce, kde studoval. Se svými kamarády a profesory z univerzity se snažil v Olomouci udržet pořádek po Velké bouři. Vlastně tam založili vlastní verzi Národní aliance vedenou rektorem Františkovi univerzity v Olomouci Theodorem von Pachmannem.

Agáta vstala od stolu plného dopisů, papírů, letáků a čerstvých vydání novin. Jaroslav ji upřímně objal. Otce nezapřel, jeho nos a brada i postoj těla byly takové, jaké měl otec, ale po matce zdědil černé vlasy a stejně černé oči. Matce už možná táhlo na čtyřicátý rok a léta se na ní podepsala, ale v očích svého syna byla stále krásnou mladou maminkou.

Všiml si, že matka nechala z Mělníka přivést a pověsit rodinný portrét, malovaný v době, kdy Jaroslav nebyl víc než pětileté dítě. Pousmál se.

Živě si vzpomínal, jakou trpělivost s ním matka měla, když seděli modelem malíři a Jaroslav se samozřejmě příšerně nudil. Dokázala ho zabavit a udržet v klidu. Znovu a znovu na stolku roztáčela maličkou, pestře malovanou dřevěnou káču, která se sice na obraz nedostala, ale jako by ji tam viděl. Měkké barvy na portrétu dotvářely prostor důvěrně známého pokoje a atmosféru blízkosti.

„Jaroslave.“ Agáta syna držela ještě chvíli v objetí.

„Vidím, že se ani na chvilku nezastavíte, maminko,“ konstatoval.

„Pořád je co dělat.“ Pokynula mu k pohodlnému křeslu a sama se také posadila.

Místnost působila útulně, navzdory tomu, že její účel byl především pracovní. Ve vzduchu se vznášela slabá stopa Agátina parfému.

Agáta Mělnická měla vždycky prostor pro sebe, kde vyřizovala korespondenci nebo si četla noviny a časopisy, i když se občas našly hlasy, které prohlašovaly, že čtení novin je pro ženu nevhodná činnost a že by to mohlo poškodit křehkou psýchu slabého pohlaví.

I uprostřed všeho zmatku a starostí dokázala Agáta opatřit dům na Starém Městě pražském, aby v něm vytvořila útočiště a zázemí pro syna a manžela.

Pracovnu pro sebe si zařídila jako přívětivý světlý prostor s čalouněným nábytkem. Ale takhle zavalený stůl si u ní Jaroslav nevybavoval snad nikdy.

„Chtěla jste se mnou mluvit,“ přešel k věci. Byl koneckonců zvědavý, co má matka na srdci.

„Chtěla bych, abys zvážil cestu do Mělníka,“ odpověděla. „Vím, že tvůj čas je vzácný, ale považuji za důležité, aby se tam někdo z nás ukázal.“

Jaroslava okamžitě napadly odpovědi jako „teď se to nehodí“, ale zarazil se dřív, než je pronesl nahlas. Bylo mu jasné, že si je toho matka vědoma.

„Jsem v kontaktu se spoustou lidí, vyřizuji teď hodně korespondence. A právě Mělník, odkud jsme vlastně přišli, nás považuje za sobě blízké. Mělnickou továrnu můžeme samozřejmě řídit na dálku, vlákna v textilce nemají vědomí a čísla v účetnictví duši. Jenomže lidé ano. Nechceme, aby to vypadalo, že jsme na ně zapomněli, že jsme je opustili, jakmile jsme přišli do Prahy.“

„Tohle vám někdo píše, maminko?“ pozvedl Jaroslav obočí.

„Ne, to se čte mezi řádky,“ usmála se. „Obyvatelé Mělníka byli našimi prvními spojenci. Tam vznikla Národní aliance. Navíc se tam teď nevidaně rozmáhají vlastenecké spolky. Lidé se víc obracejí

k češtině a k češství, mnohem silněji vnímají něco jako touhu po jednotném národu. Možná je to způsob, jak si dodat hrdost z vítězství nad Sieglerem – a nemyslet na to, jak strašná byla zima.“ Povzdechla si a krátce se odmlčela. „Chtěla bych jim vyjít vstříc. Existují vazby, které zvládne udržovat obrozenecký spolek Jestřáb, o tom nepochybuji. Paní Němcová, pan Klicpera, pan Borovský a ostatní jsou velmi schopní. Ale o někom slyšet a někoho vidět, to jsou dvě různé věci.“

„Proberu to s otcem,“ přikývl Jaroslav. „Máte pravdu, že on je sice povinnostmi vázaný tady, ale já bych tu cestu podniknout mohl.“ Zamyslel se. „Vlastně mi Mělník také chybí. Nejdřív jsem byl v Olomouci a potom tady. Mám pořád mezi věcmi dopisy od vás, ve kterých píšete, co se ve městě změnilo. Ale rád bych to i viděl. Otec před Bouří zmiňoval, že zvažuje pořízení dopisních papírů s natištěnou rytinou zobrazující Mělník. Ale na to už nedošlo.“

Agáta hodnou chvíli mlčela, jak ji synova slova přivedla na jinou, složitější myšlenku.

„Obraz... má velkou sílu,“ řekla nakonec tiše.

Znovu zalétl pohledem k portrétu na zdi a musel souhlasit. Sledovala, kam se zadíval.

„Jenže teď,“ přetrhla nit jeho snění, „už nemáme čas sedět modelem. Potřebujeme co nejvěrnější obrazy v co nejkratším čase. K tomu jsou skvělé daguerrotypie a oblesky na papíře, kalotypie, jak své tvory nazývá Josef Krtička.“

Vstala a došla ke stolu.

Zvedla papír, na kterém byla kalotypie jejího muže, jak si podává ruku s pražským generálním vikářem.

„Ne vždy můžeme být u všeho osobně, ale tohle je... nejbliž, jak se k takovému pocitu může člověk dostat.“ Zamyšleně stáhla koutek úst. „Lidé chtějí být součástí toho všeho. Napjatě čtou, co se píše v novinách, ale ještě zaujatěji sledují, pokud je tam nějaký obrazový tisk.“

Jaroslav se pochybovačně usmál. „Třeba karikatura? Přijde mi, že je to asi nejoblíbenější druh obrázku.“

„I ta.“ Agáta mu podala přílohu *Národních novin*. „Je výmluvnější než celý kritický článek, bodá jak vosí žihadlo. Což je její účel. Účelem jiných vyobrazení je zase něco jiného.“

Odhrnula na stranu část obálek na stole a poklepala si konečky prstů na rty.

„Obraz sděluje rychleji a účinněji než slovo. Jedna kalotypie může vydat za celý dopis. A kalotypie má ještě větší váhu, protože s ní přichází jistota, že to, co zobrazuje, se doopravdy stalo; je to skutečné.“

Jaroslav se usmál. Věděl, že matka se poslední dobou o kalotypii aktivně zajímala a učila se od Josefa Krtičky potřebné postupy i míchání potřebných chemikálií. Zatím zachycovala hlavně krajiny a zátiší, ale nepochoyboval, že u toho nezůstane.

*

Slabé jarní slunce se opíralo do oken Julianina rodného pražského domu. Seděla u stolu společně se třemi vítanými hosty. Měli před sebou rozloženou mapu, která ale nesloužila k plánování vojenského tažení, nýbrž ke zcela jinému strategickému účelu.

Juliana věděla, že ji většina mužů považuje za přitažlivou, a ona se naučila tomu jít ještě víc naproti a dokázala se nést jako princezna nebo klidně jako poběhlice, aby upoutala pozornost. Ale pokud byla ona princezna, půvabná žena s krásnými očima vedle ní byla královna. Boženu Němcovou uplynulý krušný rok nijak nezlomil a Juliana zcela chápala, že na spisovatelce mohou všichni oči nechat.

Vedle ní se usadil muž s tmavými vlasy, výrazným obočím a divokými temnými očima, oblečený v černém – nepochybně by se dobře vyjímal v nějaké Byronově básni. Karel Havlíček Borovský si podpíral hlavu jako někdo zatížený starostmi poloviny světa.

Třetí z přichozích byl postarší, mohutný, měl široký sympatický obličej a ustupující bílé vlasy. Na stůl si odložil balíček karet a klobouk, který nezanechal v předsíni. Václav Kliment Klicpera byl vždycky svérázná nátura, ale to u dramatika a divadelníka nebylo nic neočekávaného.

„Čerstvé *Národní noviny* pro vás.“ Borovský upustil vedle mapy české i německé vydání periodika, které měl na starosti. Pracoval na něm neúnavně, s tvrdohlavou vytrvalostí, a plátek se za krátkou dobu stal ještě populárnějším, než byl před Bouří.

Juliana nechala druhé dva hosty vyjádřit uznání nad dobře odvedenou prací, sama ale pozorovala Borovského. Neviděla na něm žádnou radost z úspěchu novin. Měla jisté tušení, proč tomu tak je. *Noviny Havlíčkovi umožnil založit a vlastnil je Vojtěch Deym, hrabě ze Stráže... kterého nechal Siegler zavraždit zároveň se všemi významnými českými šlechtici. Pochybují, že se z toho Borovský vzpamatoval. Je tohle nějaké jeho pokání? Za to, že přežil, zatímco Deym skončil upálený zaživa?*

„Přidali jsme satirickou přílohu *Šotek*, ta je extrémně oblíbená,“ dodal Borovský, jako kdyby za projektem nebyl bezpočet jeho probdělých nocí. „A v Kutné Hoře máme časopis *Slovan*. Také se uchýtil docela obstojně.“ Ledabylo pohodil na stůl výtisk kutnohorského časopisu.

„Vskutku se činíte,“ zazubil se Klicpera. „Jen se taky nezapomínejte šetřit a myslet na své plíce.“

„Pokud poptávka ještě stoupne, budeme potřebovat další zdroj papíru a tiskařské černi,“ připomněla Němcová. „Zatím vystačíme jen tak tak.“

„Slečna Světlá už na tom pracuje,“ řekl Klicpera. „Vypadá to, že v Olomouci nějaké zásoby materiálu přežily, zatímco tamní noviny zanikly a tiskařské stroje jsou zničené. Místní obrozenecký spolek je ochotný ke spolupráci. Rádi by se stali přímo součástí našeho spolku Jestráb.“

„V Brně a v Českých Budějovicích totéž,“ přidala se Němcová. „Chtějí všechno: knihy, noviny, časopisy, zprávy o politickém dění. Nastudovali Tylovy hry, stojí o vzájemné divadelní hostování. Je to pro ně způsob, jak najít smysl v těžkých časech. Nesedět, něco dělat.“

„Řekla bych, že se také bojí izolace,“ dodala Juliana. „Jestráb je způsob, jak zůstat v kontaktu s okolím a snad nezůstat bez pomoci, kdyby... se stalo něco horšího než uplynulá zima.“

„O vzájemnou podporu a informace stojí každý. Nikomu se nechce tápat ve tmě,“ mínil Borovský. „Je mnohem těžší získat zprávy třeba i z relativně blízkého okolí, o světě ani nemluvě.“

„Když se bavíme o světě,“ Klicpera se líně protáhl, „zachytil jsem novinku, že máme nového papeže.“

„Nový papež? Odkud se tak rychle vzal?“ Borovský se ani nesnažil zastříti podezřívavý tón.

„Friedrich Schwarzenberg si vskutku pospíšil a prohlásil se za Inocence XIV,“ ušklíbl se Klicpera. „Nejsem odborník na církevní procedury a právo, ale jestli se tenhle člověk dostal na Petrův stolec jakýmkoli způsobem podle pravidel, tak já jsem Satanova babička. Šlo to vážně až příliš rychle a hladce.“

„Friedrich Schwarzenberg byl předtím kardinálem, pokud vím. To je výborná pozice pro každého, kdo chce papežskou mitru,“ vybavila si Juliana. „A jestli mě paměť neklame, založil v Salcburku několik nemocnic a domovů pro děti. Říkalo se, že pražská kapitula ho chce na post pražského arcibiskupa, čemuž by se podle všeho nebránil. Sliboval, že zařídí dostavbu svatého Víta.“

„Slibem nezarmoutíš,“ ucedil Borovský, kterému jméno nového papeže očividně také nebylo neznámé. „Může naslibovat hory doly, ale mluvil jsem s venkovany, s Čechy, kteří žili na pozemcích pod jeho správou. Pokud jednou rukou krmí sirotu a druhou mlátí poddané knutou, je pořád pokrytec.“

Klicpera se uchechtl. „Asi nebude první Svatý otec, který by nepraktikoval totéž, co kázal.“

Juliana neříkala nic. V jejích kruzích se Friedrich neboli Bedřich Schwarzenberg jevil jako svědomitý a vlastenecky smýšlející člověk. V zásadě charakter bez poskvrnky. *Zdání mohou důkladně klamat*, pomyslela si. Sama to věděla více než dobře.

„Každopádně to pro všechny katolíky bude zatraceně podstatná novinka,“ dodal divadelník. „Každý je rád v obraze, nebo si alespoň hýčká iluzi, že v něm je. Když k úsměvu a českému slovu přidáme informace, snáz si otevřeme dveře.“

„Jenže ne všude to jde tak hladce, někde je to výrazně těžší.“ Něm-

cová, která tady chvíli předtím seděla tiše, si propletla štíhlé prsty. „Jsou oblasti, kde nás nepřijímají zdaleka tak dobře. Spolek Jestřáb vnímají jako vetřelce a šířitele bludů. Říkala jsem si, čím by to mohlo být.“ Odmlčela se.

„To, s čím obchodoval Siegler, byl strach, hlad a smrt. To je tvrdá měna. Lze se tomu těžko vyrovnat, jde to těžko přebít.“ Klicpera zamyšleně míchal balíček karet, aby zabavil neklidné ruce. „Navíc je po zimě. Spousta lidí sotva pohřbila blízky a sousedy do zmrzlý země.“

„Problém nevězí jen v tom,“ zavrtěla hlavou Němcová. „Karel Havlíček má sice v hrsti pražské a kutnohorské noviny, ale někdo píše proti nám. Podívejte, tohle chodí z Grazu. A vychází to pod názvem *Kaiserlich-königliche privilegierte Prager Zeitung*.“ Položila na stůl německy psané noviny.

Juliana a Borovský se okamžitě sklonili nad písmy. Chvíli soustředěně četli a Borovský se čím dál víc mračil. Jeho melancholii rychle nahrazovalo rozladění.

„Ale no tak, kritika přece není v našich novinách nový host. Tady někdo,“ Klicpera potměšile kývl hlavou směrem k Borovskému, „si před pár lety udělal přímo slámu k mlácení z Tylovy novely.“

„A nebylo to skutečně nic než sláma, žádné zrno bych z toho textu nevymlátil,“ ohradil se Borovský. „Máte mi to stále za zlé?“

Julianě neušlo, že ta otázka není mířena ke Klicperovi, ale k Němcové. Ta se jen částečně odvrátila k oknu a mlčela.

Inu, má mu to za zlé, konstatovala Juliana v duchu suše.

„Však mě za to málem několikrát ztloukli v kavárně i na ulici,“ dodal Borovský, ale nevypadal ani trochu lítostivě, „avšak nic než pravdu by ze mě nevytloukli. Tylův *Poslední Čech* je strašná, ale strašná slátanina, horší aby pohledal. Vzletné vlastenecké řečičky, patos a banality. Ronil jsem krvavé slzy, když jsem to četl.“

„Však si to vyprášení kožichu Tyl celé ty tři čtyři roky moc dobře pamatuje,“ zachechtal se Klicpera. „Obě jeho čerstvé divadelní hry o panu Mělnickém a Národní alianci jsou výrazně lepší. Musí se mu nechat, že píše rychle jako ďábel. A je radost to hrát.“

„Pustil byste se do něj i teď,“ ozvala se tiše Němcová směrem k Borovskému, „kdyby vám jeho dramata nepřišla dostatečně kvalitní?“

Ted' se dostáváme na tenký led. Julianě bylo dopředu jasné, jaká by byla odpověď, protože Borovský by ze svých kritických zásad nestoupil, ani kdyby to znamenalo pálit do vlastních řad – a jaká by od Němcové následovala reakce plná nevole.

„Jenže tady nejde o literární kritiku,“ ozvala se Juliana nahlas a poklepala na *Privilegierte Prager Zeitung* na stole, čímž k sobě přitáhla pozornost všech tří obrozenců. „Ať pro ten plátek píše kdokoli, opírá se do nás celkově. Do snahy šířit a pěstovat češtinu. A také do Slovanů všeobecně. Prosakuje z toho mínění, že všichni německy mluvící jsou jedním národem...“ Podala noviny Klicperovi.

„A ostatní na německém území se mají přizpůsobit, nebo vypadnout – hlavně židi a čeští vlastenci. A židy nejlépe rovnou vystřelit,“ dodal dramatik, když očima přelétl stránky. „Všeněmectví v celé své kráse; volání po cenzuře v ceně.“

„Název těch novin je mi povědomý,“ podotkl Borovský.

„Aby ne. *Prager Zeitung* tady vycházel před Bouří. Byly tam fejjetony, a hlavně články o hudbě, o opěře,“ řekla Němcová. „Jenže někdo si přisvojil název a sídlo přesunul do Grazu, odkud se proti nám snaží poštvat část obyvatel. Nejspíš má přímo tam funkční tiskárnu a nějaký dostatečný zdroj či zásoby papíru. Distribuce pak podle všeho probíhá hlavně přes Vídeň, která už se po Bouří nějak postavila na nohy.“

„Proč se dál jmenuje *Pražské noviny*?“ zajímala se Juliana.

„Názvem si dodává relevanci pro Čechy,“ odtušil Borovský. „Je to trik. Tvářit se, jako by noviny byly zdejší.“

„Píší tam něco o Národní alianci?“ zeptal se Klicpera, zatímco namátkou obracel stránky.

„O ní prakticky nic,“ zavrtěla Němcová hlavou. „Jako by vítězství nad Sieglerem vlastně nebylo podstatné.“ Podle očekávání už si plátek pečlivě přečetla celý, než s ním vyrukovala na poradě.

„Tohle,“ procedil Borovský mezi zuby, „budeme muset prověřit.“

„Je tu adresa redakce i jméno šéfredaktora, aby zájemci mohli posílat příspěvky,“ ukázala Němcová.

„Zajímalo by mě, jestli podobných periodik vychází v Grazu víc. Zda tam mají i nějaký rozumnější plátek. A jaké má tohle pisálkovské štvání účinky na lidi,“ vypočítal Klicpera suše. „Napíšu pár dopisů známým v Mikulově. Mají to blíž, mohli by něco vědět.“

„Zkusím napsat přímo do Vídně, otec tam měl kontakty,“ navrhl Juliana. „Možná by byli ochotní mi poreferovat podrobněji, jak to tam vypadá, případně poslat nějaké daguerrotypie nebo stránky z tisku, který se k nám třeba nedostane.“

„Dobrý nápad,“ souhlasila Němcová. „Potřebujeme informace. Nelíbí se mi, že nás někdo tlačí do defenzivy.“

2.

Nebylo to zdaleka poprvé, co Richard Mělnický viděl vlak. Už v roce 1838 byl i s Agátou a malým Jaroslavem osobně přítomen slavnostnímu otevření železniční linky z Vídně do Brna, která vznikla odbočkou z rozestavěné Severní dráhy císaře Ferdinanda, propojující Vídeň s Bohumínem.

A stejně tak byl i s celou rodinou u té slavné chvíle, kdy v roce 1845 poprvé začaly jezdit vlaky do Prahy. Ještě to nebyly ani čtyři roky.

Pamatoval si tu chvíli. Tu majestátnost úžasné parní lokomotivy, která táhla vagony. Někteří lidé se při pohledu na mašinu modlili, jiní křičeli ve směsici nadšení a děsu.

Mělnický si uvědomoval, stejně jako spousta jeho druhů myslitelů, že přichází pokrok a žene se stejně nezadržitelně jako ta lokomotiva, která ho symbolizuje. Jako kdyby nový svět střídal starý.

Nečekal, že se o pouhých pár let později svět změní tak moc.

Teď sledoval příjíždějící vlak na nádraží v Praze a jeho pocity byly všelijaké.

Nový svět potkává starý.

Vlak vezl vyslance z Grazu od nové vlády. Nebylo to poprvé, co s ní Národní aliance během zimy měla nějaký kontakt, ale chaos po Velké

bouří způsobil možná ne úplné přerušení komunikace, ale jakési mocenské vakuum. Vídeň byla v plamenech, ministerský předseda von Pillendorf zahynul, stejně jako císař Ferdinand a jeho nejbližší rodina. Nikdo nevěděl, kdo vládne.

Národní aliance v Čechách bojovala proti Arthuru Sieglerovi, kterého vyslal do Prahy nový ministerský předseda Bach. Jenže Siegler měl ambice stát se sám králem, či rovnou císařem, a vytvořit vlastní monarchii. Velice záhy se odtrhl od rakouské vlády.

Posléze padl i ministerský předseda Bach. A přes zimu nastalo dlouhé ticho s občasnými novinkami.

Ale teď, zatímco sníh pomalu tál, do Prahy přijížděl parní vlak vezoucí oficiálního vyslance nové vlády.

Vyslanec si přál mluvit osobně s Richardem Mělnickým z rodu Mělnických Přemyslovců, který stál v čele Národní aliance.

Další myšlenky přerušilo ohlušující skřípání, jak vlak začal brzdit u nástupiště.

Důstojník dal pokyn vojenské kapele, kterou se narychlo podařilo dát dohromady, a ta začala vyhrávat.

Mělnický spolu s dalšími členy rady Národní aliance a jejich manželkami stál na nástupišti a čekal.

Nakonec z vlaku vystoupil muž. Byl o něco menší než Mělnický a měl elegantní knír. Přemyslovec si všiml, že knír částečně zakrývá jizvu, která vypadala čerstvě. Uplynulý rok nejspíš nebyl vlídný ani k tomuto muži.

Musel Mělnického poznat z daguerrotypii nebo obrazů, protože se rozzářil v úsměvu a stiskl mu ruku.

„Pokud se nemýlím, mám tu čest s panem Richardem Mělnickým von Přemysl?“ řekl německy.

„Nemýlíte se, pane. Jsem Richard Mělnický. S kým mám já tu čest?“

„Manfred Jesl, osobní vyslanec Jeho císařského a královského Veličenstva Karla Ludvíka I.“

O tom, že Karel Ludvík, synovec císaře Ferdinanda, bude možná novým císařem, se už v novinách z Grazu a Vídně spekulovalo.

Nebylo však jasné, jestli Velkou bouří a následující chaos nepřežil i Karlův starší bratr František Josef. Podle všeho ale ne.

Mělnický představil Agátu a potom další členy Národní aliance v čele s Kamilem Preslem. Jesl se stále usmíval a upíral pozornost na Mělnického.

„Jsem moc rád, že jsem konečně dorazil. Myslím, že si máme hodně o čem povídat, *Herr* Mělnický.“

*

„To, jakým způsobem jste porazil toho zrádce Sieglera, bylo přímo brilantní,“ řekl Jesl o několik hodin později. Cestou se převlékl a odpočinul si v jednom z pokojů poblíž areálu Pražského hradu, který mu narychlo dali k dispozici. Nyní seděl pouze s Mělnickým nad sklenkou koňaku, než se bude za další dvě hodiny konat velká večeře na počest nově navázaného spojení s rakouskou vládou. Jesl si vyžádal Mělnického o samotě, a tak teď oba muži seděli v jednom ze salonků v Jižním křídle Pražského hradu. Březnové slunce se pomalu začínalo sklánět k obzoru.

Jesl nešetřil chválou, Mělnický byl skromný a nevěděl, jak na ni reagovat.

„Famózní,“ pokračoval vyslanec. „V duchu nejlepších tradic císařsko-královské armády. Ale osobně mě mrzí, že k tomu vůbec došlo. Arthur Siegler von Teuffenbach byl vyslán ministerským předsedou v Grazu, aby nastolil pořádek, podobně jako předseda poslal důstojníky do Uher a do Lombardie. A on místo toho zradil monarchii tím nejodpornějším způsobem. Podobně jako Wallenstein – vy mu tuším říkáte Valdštejn – si chtěl v Čechách udělat vlastní království. Jako mrchožrout, který chtěl využít chaosu Velké bouře a ukousnout si co největší kus monarchie. Vlastně i v tom byl podobný Valdštejnovi. On také využíval třicetileté války, aby se odtrhl od Vídně.“

Mělnický si vzpomněl, že za třicetileté války hodně chaosu způsobila samotná Vídeň. Po porážce českých stavů na Bílé hoře se zmatek stupňoval a po desetiletí připomínala situace spíše jedno velké pleně-

ní než náboženský konflikt mezi katolíky a protestanty. V jistou chvíli císař Ferdinand II. Štýrský dokonce neměl peníze na žoldáky, a tak jim místo peněz nabídl, že mohou beztrestně drancovat české země.

Ano, chaosu bylo všude dost.

„Mimochodem, ten titul si Siegler přivlastnil neprávem, jak jsme zjistili,“ pokračoval Jesl. „Von Teuffenbachové zahynuli. Podobně jako spousta zdejších šlechticů. Bylo to velká ztráta pro celé Rakousko.“

„To rozhodně,“ souhlasil Mělnický. Dodnes si neodpustil, že hlavy tolika šlechtických rodů zahynuly během bojů v Praze.

„I to má na svědomí Siegler.“ Jesl potřásl hlavou. „Lidé se odvracejí od svých jistot, od stability, a takhle to dopadá. Velká bouře způsobila chaos, ale lidská povaha ho ještě prohloubila. Lidé bez vedení, bez zábran. Stala se z nich zvěř. Jako když se pastýři rozutečou ovce.“

„Všichni ne!“ namítl Mělnický. „České země se nakonec semkly. Sieglera jsme porazili právě proto, že jsme drželi při sobě!“

„Samozřejmě, pane Mělnický. Ale i to bylo díky vašemu vedení. A vy sám jste šlechtic. Hlásíte se k rodu Přemyslovců. Možná pocházíte z vedlejší rodové větve, ale máte to v krvi! A nenechte se mýlit, císař i ministerský předseda si vašich schopností a úspěchů velice váží. Žel bohu, jinde jsme takové štěstí neměli. V Itálii zuří boje a Velká bouře prakticky zničila armádu hraběte Radeckého. S Uhry jedná další vyslanec o podmínkách, za jakých by mohlo povstání skončit. Horní Uhry samozřejmě byly na naší straně, ale jak to bude teď, nevíme. Zájmy Horních Uher a zbytku uherských držav si občas protiřečí. Také ve Vídni se situace uklidnila. Naše armáda ji v prosinci dobyla zpět a chystáme se tam brzy opět přesunout vládu i Jeho Veličenstvo.“

Jesl se napil koňaku a potom ukázal na jizvu pod knírkem. „Tohle jsem utržil v červnu loňského roku ve Vídni, přímo na Stephansplatzu. Dav lidí, zoufalý, šílený. Mezi nimi i ženy s dětmi v náručí, no představte si to. Vídeň byla v plamenech.“ Znovu se napil.

„Toho velice lituji, *Herr* Jesl.“

Jesl mávl rukou. „Nicméně to je minulost. Temná a smutná, ale

minulost. Pojďme hledět do budoucnosti. Což je důvod, proč jsem se s vámi chtěl sejít. Pro monarchii nastává nová kapitola. To nejhorší máme za sebou. Jeho císařské a královské Veličenstvo Karel Ludvík usedl na trůn. Během Velké bouře pobýval v Tyrolsku, kde zůstal odříznut. Přes zimu podnikl strastiplnou cestu do Grazu. Je zázrak, že přežil.“

„Pokud se nemýlím, Jeho Veličenstvu je teprve čtrnáct let, že?“

„Patnáct. Ano, je mladý a nikdy nečekal, že usedne na trůn, ale tak už to bývá. Ani vy jste nečekal, že se dostanete do této pozice.“

„To rozhodně ne,“ zasmál se Mělnický.

„Stejně je to s ministerským předsedou. Po Bachovi přišlo několik dalších mužů, dobrých mužů, ale většina nedokázala ukočírovat chaos, který zavládl. To se povedlo až hraběti von Leykamovi, který stanul v čele vlády v prosinci. Je třeba zavést změny v monarchii, jiné změny je nutné zrušit. Ale hlavně udržet monarchii vcelku. Velká bouře nás zastihla s povstáním v Itálii i v Uhrách, a rovněž v Čechách byly nepokoje od té ostré petice, kterou vaši obrozenci poslali Jeho Veličenstvu do Vídně loni v březnu.“

Mělnický chtěl něco namítnout, ale Jesl zvedl ruku. „Ne, to ode mne bylo netaktní. Všechny vaše námítky jsem tehdy chápal a rozuměl jim i císař Ferdinand, však také slíbil konstituci. Ale po Velké bouři tyto problémy vypadají jako maličkosti.“

„S tím musím souhlasit,“ řekl Mělnický. „Otázce českého národního uvědomění i nutnosti větší samosprávy jsem oddán celou svou duší, ale nikdy jsem netušil, že mě osud uvrhne do role, jakou jsem musel loni sehrát.“

„Takové příběhy může vyprávět většina z nás,“ souhlasil Jesl. „Velcí muži se poznají podle toho, že se nebojí poprat se s tím, co jim osud připraví. A ti největší jdou v čele. Vy jste takový člověk, Herr Mělnický. A jak jsem říkal, hrabě von Leykam i Jeho Veličenstvo si to uvědomují. A protože jste *de facto* už několik měsíců hlavou českých zemí, přicházím s pověřením toto učinit permanentním. Jeho Veličenstvo vás, Richarde Mělnický von Přemysl, jmenuje místodržícím pro země koruny české.“

*

„Místodržícím?“

Když se Mělnický sešel se svou ženou a oblékali se na večeri, musel si dát další sklenku koňaku.

Agáta si dala také.

„Ano, místodržícím,“ řekl Mělnický. „Já. Možná jsem Přemyslovec, ale...“

„No, vlastně to je od císaře pána rozumná volba,“ řekla Agáta. „Možná vůbec nejrozumnější.“

„Je to spíš rozhodnutí ministerského předsedy. Císaři pánovi je patnáct let.“

„Takže není o moc mladší než náš syn. *De facto* už jsi místodržícím, můj drahý.“

„Tak jsem o tom nikdy neuvažoval, ale... ano, vím, že vedu Národní alianci, že jsme udrželi stabilitu, jak jsme alespoň dokázali.“ Podíval se na stůl, kde měl ještě rozložené zprávy z jižních Čech, které pročítal, když mu posel sdělil, že se blíží vlak z Vídně. Najednou cítil každý jeden den z posledního roku. Věděl, že jeho hnědé vlasy mají v sobě mnohem víc stříbrných nitek, než kolik měly před rokem. „Četla jsi ty zprávy o průběhu zimy? Nebudu tě trápit podrobnostmi, ale byla to krutá zima. Prostě tak.“

„Ano.“ Agáta přikývla. I k ní se dostávaly informace. „Ale za to může Velká bouře a vše, co přišlo po ní. Bez tebe by zemřelo mnohem víc lidí, můj drahý.“

„Já vím, já vím.“ Upil koňaku. „Místodržící.“

Agáta se zasmála. „Vlastně se po mnoha staletích vrátí Přemyslovci na hrad, no ne?“

Mělnický jen hleděl kamsi do dálky.

Národní obrození.

České sebeurčení.

Liberální myšlenky.

Za to všechno bojoval většinu svého života.

A teď z něj chtějí udělat místodržícího pro celé české země.

„Přemyslovci se asi opravdu vrátí,“ řekl nahlas. Agáta měla pravdu. *De facto* už českým zemím vládl, i když jen jako předseda Národní aliance.

*

Slavnostní večeře na počest vyslance z Grazu proběhla za účasti většiny členů rady Národní aliance. Mělnický seděl v čele stolu, po své pravici Agátu a syna Jaroslava.

Václav Kliment Klicpera seděl opodál. Mezi obrozenci se rychle stal známou postavou pro svou otevřenou a přátelskou povahu, hebrecké a ještě lepší karbanické schopnosti.

Přítomen byl i Karel Havlíček Borovský. Tvář měl spíše zamračenou. Na všechno se díval s nedůvěrou. A nedůvěra byla nejspíš oboustranná. Málokdo z českých obrozenců ležel většině vídeňských vlád tolik v žaludku jako Havlíček. Kdyby nenastala Velká bouře, nejspíš by ho poslali do vyhnanství.

Jenže Velká bouře nastala a s ní nové problémy. Borovský byl teď nejmenší starostí jich všech.

Vedle něj seděla Božena Němcová a s bledou tváří, průzračnými očima a elegantním uhlazeným vystupováním se podobala ožvlému mistrovskému obrazu svěťice. Téměř kohokoli, s kým promluvila, dokázala okouzlit oduševnělými slovy, tajemným úsměvem a záduchčivým pohledem.

Spolu s Němcovou přišla i Johanna Rottová, půvabná, sotva devatenáctiletá dívka, dcera Rottových, jedné z nejbohatších pražských rodin. Obvykle se ale představovala pseudonymem Karolina Světlá a její přátelé literáti ji v tom podporovali.

Po jejím boku našla u stolu místo Juliana Hýzrlová z Chodů coby nedocenitelná pomocná ruka obrozeneckého kroužku, která ostatně občas letmo zmínila, že má také literární ambice.

Polní maršál Alfréd kníže von Windischgrätz byl nejvyšším přítomným vojenským důstojníkem, bývalý velitel pražské posádky,

který dlouhé týdny trávil v bezvědomí v Terezíně v opatrovnictví podmaršálka Presla. Windischgrätz málem padl za oběť Sieglerovým atentátníkům a jen zázrakem vyvázl životem. Zdraví měl stále podlomené, už to byl dávno muž v letech, a poté co se zotavil ze zranění, byl stále unavenější a unavenější. Mělnický tušil, že ho nejvíce zlomila smrt jeho milované ženy Marie Eleonory, která spolu s dalšími šlechtici uhořela rukama Sieglerových mužů.

Vedle Windischgrätze seděl polní podmaršálek Kamil Presl, který velel armádě Národní aliance během bojů u Řípu a obléhání Prahy. Předtím se jako velitel posádky v Terezíně i se svými muži dlouho držel stranou všech konfliktů. Siegler se nakonec pokusil zavraždit i jeho, čemuž zabránili vojáci Národní aliance. Presl v tu chvíli přešel na stranu Národní aliance a vedl její vojska. Měl k tomu potřebnou autoritu, protože po Windischgrätzově zranění a Sieglerově zradě byl nejvyšším důstojníkem rakouské armády v Čechách. Mělnický v něm viděl velmi ambiciózního člověka – do té míry, že jeho ambice během podzimu děsily některé jiné členy Národní aliance.

Třetím vojenským důstojníkem byl zakládající člen vojska Národní aliance, generál Karel Purkrábek, stárnoucí důstojník, který s pomocí Dalibora Šára dával dohromady první dobrovolníky.

Přítomen byl i nový zastupující arcibiskup pražský. Před Velkou bouří byl arcibiskupem Alois Josef Schrenk, jeho už tak podlomené zdraví ho ale nenechalo přežít zimu. Prozatím arcibiskupský úřad zastupoval generální vikář Antonín Jechman, ale kardinálové nepochybně brzy jmenují někoho nového. Mělnický by byl rád, kdyby Jechmana v jeho pozici uznali, i přesto, že Jechman neměl Schrenkovo charisma. Mělnický dodnes s láskou vzpomínal, jak arcibiskup Schrenk těsně před Velkou bouří osobně v Praze vedl zpěv *Te Deum* u sochy svatého Václava na Koňském trhu. Nicméně i když Jechman možná neměl výjimečné charisma ani národní zápal, přesto byl mužem na svém místě.

Mělnický přelétl očima po všech hostech. Vedli tlumený hovor. Když číšníci sklidili nádobí, Jesl vstal a pozvedl číši.

„Dámy a pánové. Dovolte mi prosím připít na Richarda Mělnického von Přemysl. Muže, který vyvedl české země z náručí chaosu a udržel je jako nejstabilnější místo naší tolik zkoušené monarchie. A nyní se po právu stává z císařského dekretu místodržícím v českých zemích!“

Hosté přijeli, někteří dokonce provolávali Mělnickému slávu. On už si na to začal pomalu zvykat.

Sám věděl, co řekne.

„Děkuji našemu váženému hostu *Herr* Jeslovi za tato krásná slova i tlumočení slov Jeho císařského Veličenstva a vlády v Grazu. Je nám ctí, že po strašlivém půlroce se monarchie opět propojila i železnici.“

Další vlna souhlasného mručení, mumlání, provolávání slávy. A když byly formality za nimi, atmosféra se uvolnila a rozhovory mohly probíhat neformálněji.

„Pane Jesle,“ ozvala se Agáta přes stůl, zatímco se sálem nesl tlumený hovor a číšníci dolévali víno. „Slyšela jsem, že vláda zvažuje návrat zpátky do Vídně, je to pravda?“

„Samozřejmě, paní Mělnická. Vídeň je srdcem monarchie a mělo by to tak zůstat. Metropole se z loňské pohromy vzpamatovává a brzy bude bezpečné se tam vrátit. Velká bouře jen povzbudila ničivost revolučních živlů, které se vynořily vlivem oněch příliš liberálních zákonů v posledních dekadách. Však víme, jak to vypadá ve Francii!“

„Musím se zahanbeně přiznat, že nevíme,“ řekla Agáta. „Ano, z Francie a německých zemí přišly kusé informace. Víme, že ten zvláštní jev, který vymazal kus pevniny za Horními Uhry a Haličí, oddělil i Španělsko a Francii. Já vím, že voda zaplavila velká území na francouzské riviéře. Zahynula tam i manželka Františka Palackého, dej jim oběma Bůh věčné spočinutí.“

„Ano, Palacký byl velký myslitel. Paní Terezie prý nádherně hrála na harfu. Těšil jsem se, že se s trochou štěstí s oběma potkám na Frankfurtském sněmu.“

„Myslím, že tam pan Palacký jet nechtěl,“ ozval se Mělnický.

„Inu, Velká bouře nám do toho zasáhla. Ale abych se vrátil k té-

matu: ve Francii je to zlé. Podle posledních zpráv tam propukly ještě větší nepokoje než zde. V Paříži se od Velké bouře změnil režim už nejméně sedmkrát. Uprchlíci z přístavních měst zaplavují venkov. A to ani nemluvím o uprchlících z Belgie a Holandska, kde je pod vodou téměř vše. Francie je naprosto rozvrácená a obávám se, že ani ten jejich slavný Louis Napoleon jim nepomůže. Francii v těchto těžkých časech schází silná vladařská ruka.“

„To mě velmi rmoutí,“ řekla Agáta.

„Mě rovněž, madam. Proto jsem rád, že se vláda brzy přestěhuje zpátky do Vídně. Je to velký symbol naší monarchie. A plánuje se tam přestěhovat i Svatý otec.“

Generální vikář Antonín Jechman, který seděl blízko Agáty, se k vyslanci otočil. „S prominutím, pane Jesle, já jsem dostal oficiální vyrozumění z Grazu, že se z Friedricha Schwarzenberga stal nový papež, ale nemám žádné informace o jakékoli mezinárodní účasti nebo zasedajícím konkláve. I o smrti Jeho Svatosti Pia IX. jsme se dozvěděli až po mnoha měsících. Vlastně o kardinálech nebo camerlengovi nic moc nevíme. Tedy slyšel jsem, že kardinál Armando da Silva se ve Španělsku ustanovil camerlengem.“

„Ano, nicméně právoplatným papežem je Inocenc XIV., světského jména Friedrich Schwarzenberg. Možná nemohlo zasednout plnohodnotné konkláve, ale jako člověk víry nepochybně víte, že Boží vůle má tendence projevit se a s Boží prozřetelností se správní lidé dostanou na správná místa.“ Opět se otočil na svého hostitele. „A proto jsme tak rádi, že české země jsou nyní stabilní. I díky vám – vím, že jste skromný, *Herr* Mělnický, a tak už na vás nebudu pět chválu. Ale pravdou je, že bychom takového Mělnického potřebovali i v Uhrách a Lombardii.“

„Pravidelně si koresponduji z Ludovítem Štúrem a s Jozefem Miloslavem Hurbanem,“ řekl Mělnický. „Ján Hollý z Dobré Vody také hodně komunikuje, ačkoli má bohužel podlomené zdraví a uplynulá zima ho ještě více oslabila. Nicméně víme, že v Prešpurku je klid, a dokonce se podařilo uspořádat Hornouherský sněm.“

„Ano, a tito lidé z Horních Uher během povstání hrdinně bojovali

po boku vídeňské vlády. Ale i tam se vše změnilo. V Uhrách je kalami-ta. V Budíně, Pešti nebo Debrecínu byl možná ještě větší chaos než přímo v ulicích Vídně a probíhající povstání situaci ještě zhoršilo.“

Mělnický taktně pomlčel o tom, že první várky anglických pušek, jež Národní aliance získala pro své vojáky, byly od pašeráků, kteří s nimi původně mířili do Uher.

„Uhry jsou trochu v mrtvém bodě,“ přiznal Jesl mrzutě. „Pravdou je, že většina vůdců uherského povstání v minulém roce zahynula. Lajos Kossuth přežil a odmítá uznat naši vládu, ale zároveň vyhlado-vělým a zoufalým lidem nenabízí nic než bídu a utrpení. A opět jsme u toho, že scházela pevná ruka. Není ani nikdo, kdo by s Jeho císař-ským Veličenstvem dojednal mír. A do toho hornouherští šlechtici chtějí víc autonomie i pro své území, což je samozřejmě proti uher-ským i rakouským zájmům, ať už to dopadne jakkoli.“

Mělnického napadlo, jak je to s českými zájmy. A nedokázal mlčet.

„Já reprezentuji i české zájmy, *Herr* Jesl. Myslíte, že ty jsou také v rozporu s vládou ve Vídni, vlastně v Grazu?“

„Toto jsou stále země koruny české, *Herr* Mělnický. A rakouský císař je i českým králem.“

Mělnický nebyl s odpovědí úplně spokojen, ale Jesl pokračoval:

„V každém případě v Lombardii je to ještě horší. Italská přístavní města jsou zničena, stejně jako náš nový přístav Pula. Nevíme, jest-li z námořnictva vůbec něco zbylo, ale armáda maršála Radeckého během podzimu v horách krutě strádala. S lítostí vám musím ozná-mit, že zemřel i váš krajan, maršál Radecký. Italové se stále bouří, ale sami nemají na cokoli sílu a nemohou spoléhat na pomoc žádných zahraničních spojenců. Je to tam jedna velká patová situace.“

Usmál se. „Přiznám se, že jsem rád, že jsem byl poslán do Prahy a nemusím řešit, co se děje v Uhrách či Lombardii.“

3.

„Hejtman Šár, paní Juliano.“

Šár se vrátil z další výpravy své kompanie za Prahu. Tentokrát mířili na sever k Mělníku. Celé putování naštěstí proběhlo klidně. Všechn sních už tál, život se nějakým způsobem vracel do krajiny i do mysli lidí za Prahou.

Šár se během putování přistihl, že stále častěji myslí na Julianu.

„Dalibore,“ usmála se, „nevěděla jsem, že už ses vrátil.“

Nevykala ani neonikala mu, ani před Veleslavem. Šár se na ni usmál.

„Vrátili jsme se včera večer.“

Chtěl za ní přijít hned, ale věděl, že po celých dnech v poli a na cestách, zpocený a ve špinavé uniformě, nepůsobí zrovna společensky přijatelně. A záleželo mu na tom, jak bude vypadat.

Vojáci byli vedeni k čistotě, i když to za pochodu často nešlo. Šár se snažil jít příkladem, obzvlášť coby oficír.

Ale hlavním důvodem, proč se chtěl dát do pucu, byla Juliana. Nic jiného si nenamlouval.

Za Julianou chodil často. Kdysi by mu záleželo na tom, že se dostane do řečí. Teď už ne.

Zavedla ho do salonu. „Posaď se. Mám tu konvici s čajem, ještě je horký. Mám ti nalít?“

„Děkuji, můžeš. A vlastně se to bude hodit k tomu, co jsem ti přinesl.“

Juliana pozvedla obočí. Šár položil na stůl tornu a se šibalským úsměvem z ní vytáhl něco zabaleného do kousku plátna.

Předpokládal, že před pár lety Julianě nosili nápadníci šperky a květiny, ale nedovedl si představit, že by se u nějakého dárku tak překvapeně rozzářila jako teď.

„Děkuji!“ vyhrkla. „To je skvělé!“

Přinesl zavřenou sklenici medu.

Opravdového medu. Medu, jehož byl nedostatek a za nějž si těch pár včelařů, kteří si po Velké bouři udrželi úly, účtovalo horentní sumy. Byla to věc pro smetánku.

Ale Šár dostal tenhle vzácný dárek od jednoho ze spřátelených včelařů.

Část přelili do misek a snědli jeho vojáci – většina z nich neměla nic opravdu sladkého víc než rok –, ale Šár něco schoval i pro Julianu.

Nepronesla žádná slova díky. Nemusela, její úsměv mluvil za vše. Stejně jako Šár nemusel dodávat nic dalšího. Nabrala trochu na lžičku a ochutnala.

Seděli, jedli med a nic neříkali; nebylo třeba.

Když přišel Veleslav, dostal také trochu. Šár se velmi rychle stal oblíbeným člověkem i u starého majordoma.

*

„Pane hejtman, proč voni vlastně nejsou na té velké slávě na Hradě?“

Tu otázku položil Frankel se svým pokřiveným úsměvem, který mu ladil s pokřiveným nosem, následkem zlomení během šarvátky před lety ve Španělsku.

Šár právě procházel před Josefskými kasárnami poblíž pražské

Celetné ulice, které si po obsazení Prahy přisvojili vojáci Přemyslovského regimentu a rovněž dragouni z Horymírova regimentu, kteří zde měli ustájené koně.

Šár tady bydlel rovněž, když zrovna nenavštěvoval paní Julianu. Šikovatelově otázce se zasmál.

„Já jsem jenom obyčejnej neurozenej hejtman. Nemají důvod mě zvat. A myslím, že i já se bez takové slávy rozhodně obejdu.“

„Ale toho dobrýho jídla, co tam musí být!“

Šár se ušklíbl. „Možná. Jenže ho připravovali narychlo, třeba pan vážený vyslanec z Vídně dostává akorát zbytky.“

Tvář mu trochu potemněla. V Praze zajistili zásoby jídla a snažili se je rozvážet po českých zemích, ale jak napověděla jejich nedávná výprava do jižních Čech, do mnoha míst přišli příliš pozdě. Ani mezi lidmi v Praze nikdo přes zimu rozhodně neztloustl.

Nicméně na Frankelově obličejí bylo patrné, že šikovatel nemluví se Šárem jen tak ze zdvořilosti nebo z dlouhé chvíle.

„Co vás trápí, Frankle?“

„No, vědí, pane hejtman, před pár dny jsem byl u nás v synagoze. Moji kamarádi a známí slýchají různé řeči o tom, že v Grazu, Salzburku i Vídně se dějou pogromy na židy.“

Šár si povzdechl. Tyhle věci se stávaly. Hlad a bída vyvolávají v lidech zoufalství, a to potom často přerůstá v nenávist vůči majetnějšímu obyvatelům. A židé nezřídka byli majetnější, alespoň tak to Šár vnímal, i když věděl, že lidé jako Frankel rozhodně nepocházeli z bohatých rodin. A k tomu se přidával pocit, že židé vydělávají na neštěstí druhých.

Ale když to bylo jasné jemu, muselo to být jasné i Frankelovi.

„Tyhle věci se dějí, bohužel,“ řekl nahlas, ale Frankel ho zarazil.

„Jo. Jenže málokdy s rozkazem panovníka. A to je právě ono. My v synagoze jsme slyšeli, že to je na rozkaz Jeho císařského Veličenstva a jeho ministrů.“

Šár dlouho mlčel. Měl dojem, že se tady dostává na nejistý terén.

„Nejsem jedinej žid v regimentu, pane hejtman. A chlapi se ptají.“

„Já nevím, Frankle. Poprvé o tom slyším od vás. A dobře víte, že

během posledního roku se šířily spousty fám a povídaček... Ale vědí co? Já se poptám.“

*

Hejtman Wolfgang von Hacking musel přimhouřit oči, když sledoval hořící vídeňské ulice. Slunce zapadalo a oheň pálil do očí.

Loňské požáry zuřily mnohem hůř. Tehdy chaos zachvátil celou Vídeň. Nyní byly mnohem lokalizovanější. O to byly horší. Za těmito požáry nestálo zoufalství, ale chladný kalkul.

Přesněji řečeno chladný kalkul počítající se zoufalstvím.

Židovská čtvrť *Judenplatz* loňské nepokoje ustála dobře. Na úkor zbytku města.

Nová vláda oznámila úmysl vrátit se do Vídně a padl rozkaz, že pro přežití obyvatel císařství je nutné zmocnit se majetků, které drží místní židovská obec. Vyšel od ministerského předsedy von Leykama osobně.

Armáda byla povolána, aby příkaz splnila. Včetně von Hackinga.

Většinu vojáků nemusel přesvědčovat. Spousta nových rekrutů přicházela do armády v naději, že dostanou víc jídla, ale vojsko trpělo skoro stejným nedostatkem jako většina lidí. Hacking sám cítil, jak je mu uniforma volná. Přes zimu zhubli všichni... Tedy ti, kdo neumřeli.

Hubená byla i většina vídeňských židů, ale to armádu nezastavilo. A už vůbec to nezadrželo vztekly dav.

Hacking sám viděl, že si spousta židů schovávala a hromadila jídlo.

Divil se jim? Možná ne, ale o to nešlo. Dav potřeboval nepřítele a armáda ho musela usměrnit.

Rozkaz zněl, že mají zabavit majetek a židy vyhnat z Vídně. Nikdo si ale nedělal iluze, že to půjde snadno. Nakonec i židé vytvořili něco jako domobranu a vyzbrojení puškami začali na rakouskou armádu střílet.

Jenže armáda měla na své straně i zoufalé a rozzuřené obyvatelstvo.

Většina Vídeňanů spala ve svých domovech a neangažovala se, ale ti, kdo se tu objevili, stačili.

Židé s puškami neměli dost ran, a než stihli nabít, dav je strhl. Někteří zkoušeli stavět barikády, jenže von Hacking měl k dispozici nejen pěchotu, ale i děla.

Byl to masakr.

A teď už se rabující dav nesnažil ani předstírat, že jdou židy vyhnat. Zlé krve bylo moc.

Von Hacking někde uslyšel ženský křik. Tu a tam střelbu. Stál uprostřed ulice, ruku na šavli v pochvě, a snažil se zachovat klidný výraz.

Spousta mužů jeho kompanie se rozutekla. Zapojili se do rabování, do zabíjení. Hackingův zástupce, Jakub Sasan Gabriel, se je snažil nahánět zpátky.

„Nechte je, *Herr Leutnant*,“ okřikl ho Wolfgang.

„Ale *Herr Hauptmann*...“

Von Hacking zavrtěl hlavou. „Teď je neovládneme.“

Stejně tak věděl, že neovládnou rabující Vídeňany, kteří šli s armádou. Zoufalství, hlad a skutečné i domnělé křivdy udělaly své. Tekla krev. A ještě poteče.

Hacking viděl, jak se skupina vojáků vrhá na koš se sušeným ovocem jako by týden nejedli. Viděl, jak se vojáci a místní perou o kus masa.

Z jednoho stavení vyběhla křičící dívka. Mohlo jí být možná šestnáct, šaty měla roztrhané. Utíkala po ulici, potom zarachotil výstřel a ona padla obličejem do louže.

Hacking stál a sledoval to. Così v jeho nitru mu ten výjev vykreslovalo jako neskutečný, jako něco, co se vlastně doopravdy neděje. Anebo od čeho se nachází hodně daleko – a vlastně necítí žár plamenů šlehajících do tmy.

Zároveň věděl, že by měl nějak zasáhnout, pokusit se vojáky usměrnit, tak jak chtěl jeho zástupce. Gabriel se alespoň snažil. Další dva jeho poručíci se k rabujícím přidali.

Hacking byl pyšný na svou vojenskou službu, vždycky se viděl, jak

vede pěchotu někde na bitevním poli za zvuku bubnů. Představoval si, jak jdou jeho muži za ním, protože mu věří, jak následují udatného šlechtice. Jeho otec byl někde s Radeckým v Itálii, strýc bojoval v Uhrách. Dědeček válčil proti Napoleonovi u Slavkova a Lipska.

Dědeček mu v dětství vyprávěl o válce, líčil mu hrdinské příběhy. Ale ne všechno přikrašloval. Když mladý Wolfgang odcházel k vojsku, dědeček mu krátce před smrtí dal jednu radu o vedení mužů:

„Nikdy nevydávej rozkaz, o kterém víš, že ho neuposlechnou.“

Wolfgang to tehdy úplně nechápal. Co by to bylo za vojáka, který by neposlouchal rozkazy?

Ted' když viděl vlastní vojáky rabovat, znásilňovat a vraždit, konečně pochopil.

Potřebovali si vybít vztek. Neposlechnou nikoho, kdo by jim v tom bránil.

Ulicí proběhl jeden z jeho mužů, vlastně sotva odrostlý chlapec. Oči měl široce otevřené, jako by ho něco posedlo, jako by Hackinga ani nevnímal. Uniformu měl od krve, zjevně cizí. V náruči nesl ukořistěné jídlo, pár cenností, vyšívaný šál, zdobené zrcátko. Něco mu z rukou vypadlo, ale nevšiml si toho.

Wolfgang udělal pár kroků, ale sám nevěděl, co by s ním měl udělat. Zastavit ho? Alespoň jednoho?

Reagoval však příliš váhavě, příliš pomalu. Voják zmizel uvnitř domu s vyraženými dveřmi.

Von Hacking se zadíval na to, co zůstalo ležet na zemi, a zvedl to. Kousek sýra zabalený v plátnu. Wolfgang krátce stiskl víčka, jako by ho to mohlo přenést někam daleko. Do minulosti, do kuchyně jeho rodičů, kde od staré kuchařky Ute dostal najíst vždycky, když přišel – jako dítě i jako výrostek.

Na chvíli přestal vnímat hučení ohně, střelbu a křik. Zakousl se do sýra.

*

Když se v salonu svého domu setkal Mělnický s Klicperou a Borov-

ským, hned viděl, že se stalo něco nedobrého. I spěch, se kterým ho žádali o setkání, rozhodně nevěstil žádné příznivé zprávy.

Privítal se s oběma, nechal od služebné Johanky přinést čaj, a když osaměli, vybídl je, ať mluví.

Nejdříve mu shrnuli, jak proti jejich úsilí brojí *Privilegierte Prager Zeitung*. Řekli mu o tom, jak vypadá v plátku hlášané všenněmectví, podporování protičeských nálad a hlasité štvání proti židům.

„Přičemž to poslední se ukazuje jako výrazně větší problém, než by člověk čekal,“ dodal Borovský.

„Měl jsem pocit, že čeští literáti také vidí židovský prvek jako cizorodý pro českou společnost, ne?“ podivil se Mělnický jeho náhlé solidaritě a útlocitnosti.

„Část židů se jazykově přimkla k češtině, část k němčině. To máte složité,“ pokrčil Borovský rameny.

„Myslel jsem, že jsou zapřisáhlý antisemita,“ zamumlal Mělnický.

„A to si odvodili z čeho?“ povytáhl Borovský obočí.

„Onehdy v *České včele*, asi před třemi lety, když jste psal kritiku na soubor básní Siegfrieda Kappera, toho českého žida, jste se vyjádřil velmi ostře...“

„Myslíte tu sbírku *České listy*?“ Borovský si skoro teatrálně povzdychl, když si knihu vybavil. Nevšímal si toho, jak se Klicpera začíná dusit smíchy, a pokračoval: „Měl jsem chuť si oči perořízkem vydloubat, abych to nemusil číst! Ale nedokázal jsem přestat a četl dál, jako když nemůžete odvrátit pohled od něčeho nevýslovně strašného, od nějaké nepopsatelné pohromy!“

Mělnický naklonil hlavu na stranu.

„Co tím myslíte?“

„Pan Kapper neumí básnit,“ vysvětlil Borovský, když trochu popadl dech. „Neovládá český jazyk dost na to, aby básnit mohl. Právě u poezie, kde záleží na každém slově, vynikne neobratnost, protože jde o stručný útvar. V próze lze vysvětlovat a rozepisovat se. Báseň musí stát sama o sobě, jak je, opřít se může jen sama o sebe. Kapperova slabost navíc není jen ve formě, ale i v obsahu. Jeho vlastenecké vyznání a proklamované češství je bezduché, křiklavé, nucené.“

Jako by jen opakoval, co hromadně skandují jiní. Samá plačtivá sebelítost a prázdná hesla.“

„Proto jste v kritice jeho díla psal takové věci,“ zajímal se Mělnický, „jako: *Jak tu mohou Izraelité k českému národu náležeti, když jsou původu semitického?* A posíláte ho psát hebrejsky nebo německy, jako by byla němčina lépe uzpůsobena k přijetí špatné poezie?“

„Příznávám, naložil jsem mu, co se do něj vešlo. Dost možná i přehnaně. Bil jsem do něj hlava nehlava, aby už další poezii nevydával – a pokud ano, tak... ne takovou,“ řekl Borovský. „Rozumějí, dokud bylo české literatury jako šafránu, tleskalo se každé odrhovačce. Jenže to už si teď dovolit nemůžeme. Musíme hodnotit, musíme si vybírat. Každý, kdo jen umí abecedu, si myslí, že když naseká krátké české věty jednu pod druhou a zalije je láskou k vlasti, stane se velkým básníkem. To musíme potírat. Bez kritiky umění shnije.“

„Karel Havlíček zkrátka ochotně vyplatí pardus každému neumětelovi.“ Klicpera se ještě trochu zajíkl, jak se snažil nedat najevo, nakolik se baví Borovského utrpením způsobeným špatnou literaturou. „I kdyby se jmenoval Josef Kajetán Tyl, že?“

Mělnický musel uznat, že Klicpera má pravdu. I on si pamatoval, jak Borovský dokázal ostrými slovy sekat kolem sebe, nešetřit nikoho a nadělat si i mezi obrozenci doživotní nepřátele. Před pár lety se opíral i do Štúra pro jeho snahu vytvořit samostatnou slovenštinu; ale momentálně už viděl situaci jinak.

„Samozřejmě že protižidovská nevraživost není žádná novinka,“ vrátil se Borovský zamračeně k tématu. „Nicméně za mě... já nevím, co bych proti nim měl mít. Že mnozí židovští obchodníci šidí křesťany? Co by nešidili, když z nich jejich dobří křesťanští bližní léta dřeli kůži, když židé ani nemohli kupovat pozemky, když i za možnost oženu se museli platit nehoráznou sumu? Jaké jsme si je udělali, takové je máme. Nepovažuji se za antisemitu, i když někteří to mají za totéž, jako bych se nepovažoval za slušného člověka.“

„Ani u mě,“ přikývl Klicpera, „nenajde sympatie někdo, kdo přijde brečet, že doma sebral ženě šperky, odnesl je do židovny a prodal

pod cenou, aby měl na kořalku. To jaksi opravdu není problém toho žida.“ Znělo to, že si nejjeden takový nářek už osobně vyslechl.

„Mnozí moji obchodní partneři, větší či menší, se už před Bouří hodně obávali, že by je emancipace židů mohla finančně zničit. Bojí se konkurence. Ostatně, ač na židy kdekdo nadává, všichni u nich kupují,“ konstatoval Mělnický.

„Jestli jsme skutečně tak ubohý národ, aby nás několik tisíc židů rozptýlených ve všech odvětvích obchodu dokázalo zničit – pak nestojíme ani za politování,“ mávl rukou Borovský. „Všechno je to záminka, aby vláda mohla z někoho ždímat vyšší poplatky.“

„To je pravda. Panovníci si ze židů dělali živé stříbrné doly, ze kterých je možné těžit donekonečna,“ souhlasil Mělnický.

„A teď se dostáváme k jádru problému,“ ozval se Klicpera, „z něhož, musím říct, mě dost mrazí v zádech. Náš nový císařpán se rozhodl tu těžbu trochu urychlit.“

„Cože?“ zeptal se Mělnický, i když už tušil odpověď.

„Dostali jsme potvrzené informace, že ve Vídni, v Grazu a dalších velkých rakouských městech došlo k vraždění židů,“ pokračoval divadelník. „Ale ne na úrovni zběsilého hladového davu, který se policie alespoň částečně snaží zadržet. Anebo ve stylu protižidovského násilí v Praze ve čtyřicátém čtvrtém.“

Mělnický si vzpomínal, jak dělníci protestující proti zavádění strojů do továren, proti rostoucí nezaměstnanosti a snižování mezd obrátili nenávist k pražské židovské komunitě, aby se pomstili židovským továrníkům. Protože za dělnickou bídu přece jasně mohou všichni židé kolektivně.

„Tohle,“ navázal Klicpera, „je z rozkazu panovníka, s jeho požehnaním. Je to systematické vyvražďování celých rodin a konfiskace majetků.“

„To by přece...“ začal Mělnický, ale pak zmlkl. Nepřišli by za ním, kdyby si nebyli zcela jistí.

„Naše kontakty vyzpovídaly očitě svědky, máme to sepsané,“ dodal Borovský. „Je to ale čtení, po kterém se hodně špatně spí.“ Na stolek vedle šálků položil zažloutlou obálku.

„A paní Hýzrlové se podařilo nechat si poslat i pár daguerrotypii,“ dodal Klicpera. Z náprsní kapsy vytáhl několik obrázků.

Mělnický si je prohlédl, než je odložil k obálce.

Mrtvá těla v ulicích, muži i ženy, ubití a zmrzačení. Na chodníku poházené něco, o čem moc dobře věděl, že to nejsou panenky. Nemohl si nevzpomenout na kalotypie, které vznikly jako důkaz vyvraždění zámku Jezeří.

Na jednom snímku z Vídně se nechali zvěčnit noví majitelé domu. Mrtvoly už byly odklizené, ale Mělnický poznal, že se dívá na tutéž fasádu jako na předchozích vyobrazeních. Jen tu teď stáli početní měšťané pózující u dveří, jako by se nic nestalo; zřejmě si nechali udělat daguerrotypii „na památku“.

Richard Mělnický chvíli jen prázdně zíral na čajovou konvičku. Chtěl to celé nevědět, chtěl to popřít. Bylo by snazší žít ve světě, kde se tohle prostě neděje.

„*Privilegierte Prager Zeitung* se v podstatě snaží pokládat myšlenkové základy k tomu, aby něco podobného mohlo proběhnout i u nás,“ ozval se Borovský neúprosně.

„Rozumím.“ Mělnický konečně zvedl hlavu. „Přečtu si to všechno, důkladně. Pak se znovu sejdeme. A potom si promluvíme s panem Jeslem.“

*

Richarda Mělnického čekalo ještě další trápení, které do sebe zároveň se zprávami o pogromech dobře zapadalo a vytvářelo šerednou tapiserii.

Tím trápením byla nová ústava, jejíž kopii Jesl přivezl do Prahy a kterou si měli členové rady Národní aliance i další obrozenci možnost pročit.

Její obsah se – mírně řečeno – nesetkal s kladným ohlasem.

Loni česká inteligence žádala na panovníkovi konstituci a on souhlasil. Dokonce slíbil, že vydá dekret o zrušení poddanství. Vědělo se, že případná ústava bude nejspíš stále podřízena vůli pa-

novníka, ale i přesto od ní očekávali hodně. Především chtěli větší autonomii.

Větší autonomie se jim možná dostalo a dostane. Jenže jako vždy to byla otázka ceny.

A nyní šel Richard Mělnický navštívit Manfreda Jesla do bytu, který mu v Praze poskytl.

Rakouský vyslanec cestoval se svým sluhou, který mu otevřel, uvedl ho do salonu a ujistil ho, že jeho pán hned přijde.

Když Jesl dorazil, opět byl samý úsměv.

„Je pro mě čest, že jste mě poctil návštěvou, pane Mělnický, byť notně nečekanou.“

„Omlouvám se, *Herr Jesl*, ale pročítal jsem si ústavu, kterou jste přivezl, a musím říct, že mě v některých ohledech poněkud překvapila. Víím, že vy jste se vším obeznámen mnohem více než já a Národní aliance. Můžete mi některé věci osvětlit?“

Teplota v salonu jako by o několik stupňů klesla.

Jeslův úsměv také trochu zamrzl. Podíval se na svého sluhu, který jim postavil na stůl konvici s čajem. „Děkuji, Josipe, můžeš jít. Zavolám tě, kdybych něco potřeboval.“

„Jak si pán přeje,“ odvětil sluha, podle přízvuku pocházející nejspíš odněkud z Balkánu, a odešel.

„Pane Mělnický, samozřejmě jsem předpokládal, že některé věci v nové ústavě – říkáme jí *Lednová*, protože definitivně vstoupila v platnost prvního ledna tohoto roku – vás mohou překvapit. A víím, že vy Češi jste byli revolucí před Velkou bouří také poněkud... motivováni. Což myslím s nejvyšší možnou úctou, samozřejmě. Ale jistě si uvědomíte, že ta ústava otevřeně uznává váš nárok na místní samosprávu a vydávání místních zákonů, pokud nebudou v rozporu s těmi centrálními.“

„Ano, *Herr Jesl*, ale ústava také výrazně omezuje svobodu slova i svobodu vyznání! Ještě víc než před osmačtyřicátým rokem. A hlavně, nejenže se ustoupilo od zrušení poddanství, ta ústava opět zavádí nevolnictví!“

„Nevolil bych tak silná slova, pane Mělnický. Ústava ukládá, že lid

se v těchto těžkých časech musí opět držet u své půdy a v poddanství vrchnosti.“

„To je nevolnictví! Jistě víte, že když císař pán Josef II. nevolnictví zrušil, došlo k rozmachu Rakouska!“ Nedodal, že došlo také k velkému rozvoji češství a českého jazyka – mimo jiné proto, že se spousta převážně česky mluvících lidí začala stěhovat z venkova do měst.

„Ano, vím to, *Herr Mělnický*, ale je nutné uvědomit si, že se svět opravdu změnil. Svázání lidí s půdou a s vrchností zajistí, že se po kraji nebude potulovat tolik hladových uprchlíků! Vy jste to zde zažili a v jiných zemích je to mnohem horší.“

„Lidé prchají ze stejných důvodů, jaké ke stěhování vedly odjakživa – spížírna je prázdná a oni musí nějak nakrmit své rodiny. A to se týká i dneška. Když na poli nic neroste a lidé hladoví, nemůžete jim kusem papíru přikázat, aby tam zůstali a pošli i se svými rodinami.“

„Mně se tyhle věci nelíbí o nic více než vám, *Herr Mělnický*. Ale země monarchie obnovíme pouze tehdy, pokud přijmeme některá drakonická opatření, která možná přechodně mohou působit krutě, ale krátkodobě udrží stabilitu.“

„Přechodné? Toto je nová ústava.“

„A kdo ví, co bude za dvacet let, *Herr Mělnický*? Já ne. Nicméně tohle musí být dnes.“

„Tohle je ale skok o sedmdesát let zpátky!“

„Před sedmdesáti lety se také neřešily žádné národní otázky a podobné nesmysly. S prominutím, *Herr Mělnický*, vím, že je to zde v Čechách choulostivé téma. Ale občas je v dobách krize nutné vrátit se k pořádkům, které po staletí fungovaly.“

Mělnický mlčel. Dokonce spolkl poznámku, že Uhři už před šedesáti lety rozhodně svou národní otázku řešili a až Marie Terezie vztahy s nimi poněkud uklidnila. I díky tomu, že měla v Uhrách milence.

O tom se nezmiňl.

Místo toho upozornil na jinou věc.

„A zdůraznění suverenity římskokatolické církve je popsáno tak, že se téměř rovná zrušení Tolerančního patentu.“

„Opět, *Herr Mělnický*, je potřeba udržet stabilitu. Spousta lidí vidí

Velkou bouří jako důkaz, že nás Bůh trestá, nebo hůř, že se od nás odvrátil. A vnímá to tak i Jeho Svatost papež Inocenc. V této nejisté době je nutné ukázat jasnou rozhodnost a svrchovanost jediné církve. I vy jste přece římský katolík.“

„Ano, ale někteří členové Národní aliance ne. A podle nové ústavy by nesměli zastávat veřejné funkce nebo pozice na univerzitách či provozovat řemesla.“

„I Toleranční patent přece hovořil o pouhé *toleranci*. A oba víme, že v zákonech je mnoho skulinek.“

„A pogromy na židy?“ zeptal se Mělnický.

„To podléhá vůli panovníka.“

„Kterým je velice zbožný patnáctiletý chlapec.“

„Opatrně, *Herr* Mělnický. Chápu, že jste rozrušený, ale není nutné urážet Jeho Veličenstvo. Nicméně máte pravdu, byly nařízeny organizované pogromy ve velkých rakouských městech. A je pro to mnoho důvodů. Nejenže se prokázalo, že židé ve svých ghettech uchovávali jídlo a peníze, které upírali ostatním. Ve Vídni byl Judenplatz jedním z mála míst nezasažených při loňských nepokojích. Za druhé je v tom i jistý druh pragmatismu, s nímž přišel ministerský předseda von Leykam. Víte... v těchto těžkých dobách lid potřebuje najít vnějšího nepřítele. Nepřítele, k němuž upne své zoufalství, kterého obviní ze všeho špatného, co se děje. Proč ho tedy neobrátit proti židům, kteří očividně drží obrovské majetky? Vždyť Rothschildové vlastní nejen rakouské železnice, ale i velké průmyslové podniky jako Vítkovice v Ostravě. Císařství se jejich získáním obohatí a lid dostane svého nepřítele.“

„A vy po mně chcete, abych pogrom nařídil i zde v Praze a jinde v českých zemích?“

„Já? Já po vás nic nechci, *Herr* Mělnický. Už jste se projevil jako dobrý a moudrý vládce. Ale všichni sloužíme panovníkovi.“ Jesl mávl rukou a oběma nalil čaj z konvičky. „Chápu, že je toho moc, ale vězte, že Jeho Veličenstvo si uvědomuje, že situace je v každém kraji jiná. Zároveň však chápe nutnost vlády pevné ruky. Potřebuje silné místo-držící, kteří mu tu pevnou ruku poskytnou.“

A nemyslete si, že na tom nezáskáte. Neměl bych o tom ještě mluvit, ale císař pro vás chystá velké léno. Spousta šlechtických rodů v naší monarchii vymřela nebo byla oslabena. Z dobrého zdroje vím, že vás Jeho Veličenstvo hodlá povýšit do knížecího stavu. Nesmírná čest. Také většina členů rady vaší Národní aliance dostane statky a díky novým zákonům i duše, které ty statky budou obhospodařovat. Jste přece humanista a osvícenec, *Herr* Mělnický, stejně jako vaši nejbližší společníci. Nebojte se zákonů a ústavy, vy budete u moci a budete svým lidem a svému lidu moudře vládnout jménem Jeho Veličenstva. Také poddaní vás nepochybně jako svého lenního pána budou mít rádi a budou sloužit na vašich polích. Kdyby nebylo vás, jen Bůh ví, kdo jiný by tu skončil.“

Jesl se znovu usmál.

Přátelský a vstřícný úsměv byl zpátky.

Jenomže Mělnický viděl úsměv Mefista.